

**Gminny program wspierania
rodziny w Gminie Ząbki na lata
2024 – 2026**

Spis treści

1. Wprowadzenie
2. Podstawy prawne opracowania Programu
3. Diagnoza problemów społecznych rodzin w Mieście Ząbki
4. Odbiorcy Programu
5. Realizatorzy Programu oraz organizacja systemu wsparcia – zasoby Miasta Ząbki w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną
6. Cele, zadania i przewidywane rezultaty Gminnego Programu Wspierania Rodziny w Mieście Ząbki
7. Źródła finansowania Programu
8. Zasady monitorowania i ewaluacja oraz kontrola Programu
9. Podsumowanie

1. Wprowadzenie

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna powinna być szczególną podwaliną rozwoju dzieci, młodzieży oraz kształtowania postaw i relacji międzyludzkich również w życiu dorosłym. Struktura społeczna różnicuje modele i wzorce rodziny, np.: tradycyjne, patchworkowe, monoparentalne, rekonstruowane. Niezależnie od realizowanego modelu rodziny nie ma możliwości uniknięcia potencjalnych problemów. Dotychczas rozpoznane problemy, z jakimi borykają się rodziny (np. bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, przemoc rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) stale się poszerzają. Lista zagrożeń prawidłowego funkcjonowania rodziny poszerza się o zagrożenia związane z postępem technologicznym, rozwojem cyfrowym, doświadczeniem kryzysów humanitarnych, ekonomicznych, stanów zagrożenia epidemicznego, pandemii i ich konsekwencji. Stawia to nowe wyzwania również dla tworzenia systemu na miarę współczesnych potrzeb. Wszelkie zjawiska patologiczne oddziałują na rodzinę, sprawiając, że staje się jednostką dysfunkcyjną. Jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny obowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Działania instytucjonalne, obszar działania pomocy społecznej stanowią bezwzględne wsparcie dla rodzin borykających się z kryzysami. Gminny Program Wspierania Rodziny to zespół planowanych działań mających na celu wspieranie rodzin w przezwyciężaniu trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w procesie przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania w szczególności poprzez pracę z rodziną oraz zapewnienie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci. Miasto Ząbki od szeregu lat realizuje zadania wynikające z działań systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Obecnie wspieranie rodziny wymaga skoordynowanych i planowanych działań przy współpracy wszystkich instytucji i służb zajmujących się problemem w rodzinach, które mają na celu przywrócenie tym rodzinom zdolności do wypełniania ich funkcji. Rodziny, w których wystąpiła dysfunkcja, wymagają monitorowania przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i innych przedstawicieli instytucji działających na rzecz rodziny.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą podstawowej roli rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować rodzinę w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie kiedy problemy dopiero się zaczynają oraz eliminowanie takich sytuacji, z powodu których dziecko musi opuścić własną rodzinę.

Z przeprowadzonej w 2023 r., na zlecenie Miasta Ząbki, „Diagnozy problemu przemocy na terenie Miasta Ząbki” ponad połowa spośród badanych uczniów zadeklarowała doświadczenie

przemocy kiedykolwiek. Niemal 40% uczniów przyznało się do stosowania przemocy, natomiast nieco ponad 20% uczniów przyznało się do zastosowania przemocy psychicznej. Doświadczenie przemocy w ciągu 12 miesięcy przed badaniem dotknęło prawie 37% badanych dzieci szkolnej. Młodzi ludzie mają świadomość występowania zjawiska cyberprzemocy – prawie 60% uczniów przyznało, że cyberprzemocą jest chociażby publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat w internecie. Z przeprowadzonych badań, pomimo szerokiej świadomości zjawiska przemocy oraz cyberprzemocy, tylko niespełna 17% uczniów deklaruje uczestnictwo w szkolnych zajęciach profilaktycznych dotyczących przemocy domowej, jednocześnie oceniają te zajęcia pozytywnie. Natomiast nieco ponad 34% stanowią uczniowie według, których zajęcia z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą są najefektywniejszą i najciekawszą formą zajęć profilaktycznych. Na podstawie powyżej skondensowanych danych wnioskuje się, że świadomość młodych ludzi co do zjawiska przemocy jest coraz większa. Jednocześnie bezwzględnie konieczne jest kontynuowanie i poszerzanie zajęć profilaktycznych, jak również terapeutycznych wśród młodzieży.

„Diagnoza problemu przemocy na terenie Miasta Ząbki” objęła również dorosłych mieszkańców miasta. Ponad 90% ankietowanych przyznaje, że przemoc domowa jest przestępstwem. Jednocześnie prawie 40% badanych ma swoim otoczeniu kogoś, kto jest osobą doznającą przemocy domowej. W ciągu ostatnich 12 miesięcy (na dzień badania) 15,1% dorosłych mieszkańców doświadczyło przemocy, w tym ponad 12% przemocy psychicznej. Do zastosowania przemocy domowej przyznało się 8,1% ankietowanych. Niepokojące statystyki wnosi pytanie o stosowanie kar fizycznych wobec dzieci: niespełna 39% badanych dorosłych nie neguje takiej formy karania dzieci. Na dodatek ponad 16% dorosłych mieszkańców uważa, że istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy. Powyżej wymienione dane wskazują na konieczność pomocy rodzinom, edukacji i wsparcia. Szczególnie, że niemal 70% ankietowanych dorosłych uważa, że warsztaty profilaktyczne dla dzieci mogą przynieść najlepsze efekty, jeśli chodzi o zapobieganie przemocy domowej.

2. Podstawy prawne opracowania Programu

Program Wspierania Rodziny w mieście Ząbki na lata 2024 – 2026, zwany dalej „Programem”, opracowany został na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177). Zgodnie z tą ustawą na jednostki samorządu terytorialnego nałożony został obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Ustawa również nakłada na gminy obowiązek posiadania 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Gminny Program

Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 opiera się na celach i założeniach poprzedniego Programu obowiązującego w mieście Ząbki w latach 2021-2023. Postawione w nim cele oraz zadania przyjęte do realizacji są aktualne i konieczne do powadzenia w sposób ciągły i systemowy.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.) określa zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń oraz tryb ich udzielania. Definiuje cel pomocy społecznej: umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać. Zadaniem pomocy społecznej jest wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Gminny Program Wspierania Rodziny koresponduje m.in. z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla miasta Ząbki na lata 2021-2027 oraz Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w mieście Ząbki.

Akty normatywne dotyczące przedmiotu Programu:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r. poz. 901, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024 r. poz. 177),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 r. poz. 2151),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r. poz. 810, z późn. zm.).

3. Diagnoza problemów społecznych w mieście Ząbki

Diagnoza problemów społecznych w mieście Ząbki została przeprowadzona na podstawie analizy danych statystycznych i demograficznych. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba zameldowanych mieszkańców Ząbek wyniosła 36 517 osób, z czego 53,1% stanowią kobiety, a mężczyźni 46,9%. Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowią 25,8%, w wieku produkcyjnym 60,2%, natomiast poprodukcyjny wiek reprezentuje 14% ząbkowian. W latach 2022-2023 liczba ludności gminy wzrosła o 0,44%.

Tabela nr 1. Struktura rodzin z dziećmi objętych pomocą OPS Ząbki w latach 2021-2023. Źródło: OPS Ząbki.

Liczba rodzin z dziećmi			Liczba osób w rodzinie		
2021	2022	2023	2021	2022	2023
100	73	64	335	256	235

Tabela nr 2. Typy rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w Ząbkach w 2023 roku. Źródło: OPS Ząbki.

Rodzaj rodziny	Liczba rodzin w 2021 roku	Liczba rodzin w 2022 roku	Liczba rodzin w 2023 roku
Rodziny ogółem	376	437	395
Rodziny z dziećmi	100	73	64
Rodziny niepełne	54	23	22
Rodziny emerytów i rencistów	26	25	34
Osoby samotne	196	316	275

Tabela nr 3. Powody przyznania pomocy rodzinom. Źródło: OPS Ząbki.

Powody przyznania pomocy	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w 2021 roku	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w 2022 roku	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy w 2023 roku
Ogółem rodzin	376	437	395
Rodziny z dziećmi	100	73	64
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	38	31	28
Potrzeba ochrony macierzyństwa	15	16	9
Wielodzietność	9	9	8
Bezrobocie	73	70	48
Alkoholizm	24	22	28
Narkomania	5	5	5
Przemoc w rodzinie	4	3	5
Długotrwała lub ciężka choroba	179	156	161
Ubóstwo	221	186	165
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	13	9	7
Niepełnosprawność	106	104	117
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy	0	3	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	12	6	1
Zdarzenie losowe	1	9	0

Sytuacja kryzysowa	5	6	2
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0

Tabela nr 4. Rodzaj świadczenia przyznanego rodzinom korzystającym ze świadczenia z pomocy społecznej w 2023 roku. Źródło: OPS Ząbki.

Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin w 2021 roku	Liczba rodzin w 2022 roku	Liczba rodzin w 2023 roku
Świadczenia niepieniężne	61	73	104
Świadczenia pieniężne	294	237	299

Tabela nr 5. Dane dotyczące liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej (tj. placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych). Źródło: OPS Ząbki.

	2021	2022	2023
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	31	33	38

Tabela nr 6. Liczba formularzy „Niebieska Karta” przekazanych do ZI w Mieście Ząbki. Źródło: OPS Ząbki.

	2021	2022	2023
Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A”	73	86	91
Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” w okresie sprawozdawczym	65	71	79

3. Odbiorcy Programu

Odbiorcami Programu będą ząbkowskie rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone ubóstwem, dotknięte przemocą, problemem uzależnień oraz te, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej. Odbiorcami Programu są również przedstawiciele instytucji i służb zaangażowanych w realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Zatem odbiorcami Programu są:

- a) rodziny przeżywające wielorakie trudności, w tym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodziny borykające się z problemem długotrwałej choroby, niepełnosprawnością, rodziny dotknięte przemocą, uzależnieniami lub innymi problemami powodującymi wzrost ryzyka wykluczenia społecznego,
- b) dzieci i młodzież, którym rodzina nie zapewnia należytej opieki i wsparcia, w tym szczególnie dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- c) przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin,
- d) kadra pracowników zaangażowanych w pomoc rodzinom, asystenci rodziny.

4. Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany w latach 2024-2026 przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkach przy współpracy z lokalnym samorządem, instytucjami i organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w obszarze wspierania rodziny. Jest dokumentem otwartym, co oznacza, że może zostać poszerzony o zadania i inicjatywy, które nie były wcześniej przewidziane, lecz realizowane w Ząbkach.

Organizacja systemu wsparcia - zasoby gminy Ząbki w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną:

1) instytucje i organizacje realizujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne podmioty pełniące funkcję wspierającą na terenie Miasta Ząbki:

- Urząd Miasta w Ząbki
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Ząbkach
- Gminna Komisja do Spraw Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ząbkach
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej
- Wojewódzki Szpital dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych Drewnica
- Przedszkola oraz szkoły podstawowe z terenu miasta Ząbki
- Biblioteka Publiczna w Ząbkach
- Miejski Ośrodek Kultury
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
- Świetlica Środowiskowa nr 1
- Świetlica Środowiskowa nr 2
- Komisariat Policji w Ząbkach
- Straż Miejska
- publiczne ośrodki zdrowia w Ząbkach
- kuratorzy
- organizacje pozarządowe;

2) instytucje i organizacje spoza terenu miasta Ząbki:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wołominie
- Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie
- Sąd Rejonowy w Wołominie
- Komenda Powiatowa Policji w Wołominie.

5. Cele, zadania i przewidywane rezultaty Programu

Cel główny:

Głównym celem Programu jest rozwijanie systemu wsparcia sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu ząbkowskich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

6.1. Cel 1. szczegółowy

Promowanie wartości rodziny i aktywności podejmowanej w gronie rodziny oraz prowadzenie działań edukacyjnych na temat problemów bliskich współczesnym rodzinom.

Zadania do realizacji:

- a) organizowanie różnorodnych form integracji rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń inicjowanych w środowiskach lokalnych,
- b) organizowanie akcji informacyjnych podejmujących zagadnienia bliskie współczesnej rodziny i jej problemów,
- c) promocja i realizacja programów profilaktycznych, terapeutycznych i edukacyjnych, skierowanych do rodziców i dzieci,
- d) zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez rozwój placówek wsparcia dziennego oraz sport, kulturę i rekreację.

Wskaźniki realizacji celu – liczba i rodzaj:

- przedsięwzięć organizowanych w mieście, w tym przede wszystkim wydarzeń skierowanych do rodzin,
- akcji informacyjnych podejmujących zagadnienia współczesnej rodziny i jej problemów,
- zrealizowanych programów profilaktycznych skierowanych do rodziców i dzieci.

Zakładane rezultaty

W wyniku realizacji zadań zwiększy się świadomość mieszkańców Ząbek na temat uprawnień i form pomocy adresowanych do rodzin. Zakłada się, że środowiskowe oddziaływanie na rodzinę, promowanie prawidłowych wzorców rodziny, organizowanie atrakcyjnych dla rodzin form spędzania wolnego czasu, zacieśni więzi rodzinne, w tym również międzypokoleniowe. Organizacja lokalnych przedsięwzięć przyczyni się do umocnienia poczucia tożsamości w środowisku lokalnym i rozwoju lokalnej sieci oparcia społecznego. W ramach powyżej wypunktowanego celu i zadań przewiduje się również ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego oraz wzmocnienie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.

6.2. Cel 2. szczegółowy

Rozwijanie systemu wsparcia rodzin ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzin w sytuacji kryzysowej oraz tych, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej oraz wzmocnienie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach.

Zadania do realizacji:

- a) systematyczna praca socjalna z rodzinami z problemem opiekuńczo-wychowawczym polegająca m. in. na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo-wychowawczej, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym i rówieśniczym. Opieka i profilaktyka zdrowotna. Podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskiej Karty”,
- b) rozbudowa sieci poradnictwa rodzinnego oraz prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rozwiązywania problemów uzależnień, w tym uzależnień od alkoholu i od innych środków psychoaktywnych,
- c) wsparcie rodzin z problemami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – pomoc asystenta rodziny,
- d) działania korekcyjno-edukacyjne mające na celu ograniczenie przemocy w rodzinie, skierowane do potencjalnych sprawców przemocy, dzieci i młodzieży,
- e) przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży,
- f) organizacja grup wsparcia i grup samopomocowych dla rodzin z problemami wychowawczymi,
- g) współpraca z podmiotami pracującymi na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.

Wskaźniki realizacji celu – liczba:

- rodzin objętych usługą asystenta rodziny,
- rodzin, w których zakończono realizację usługi asystenta rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem stawianych w planie pracy celów,
- postanowień sądu w sprawie zmiany zarządzeń odnośnie do dzieci poprzez ich powrót do rodziny,
- postanowień sądu w sprawie uchylenia nadzoru kuratora w rodzinach objętych pomocą asystenta,

- rodzin korzystających z pomocy asystenta rodziny, w których prowadzono procedurę „Niebieskiej Karty”,
- rodzin, którym udzielono wsparcia realizowanego przez tzw. rodzinę wspierającą,
- rodzin wspierających,
- wydanych skierowań do objęcia rodziny pomocą asystenta rodziny,
- rodzin z rozpoznanymi trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych,
- warsztatów i innych form pracy grupowej zwiększających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze,
- osób uczestniczących w warsztatach i innych formach pracy grupowej podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze,
- osób/rodzin, które skorzystały z poradnictwa specjalistycznego,
- rodzin objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- placówek wsparcia dziennego oraz dzieci i młodzieży uczęszczających na zajęcia w tych placówkach,
- dzieci w rodzinach, którym zapewniono pomoc wolontariacką,
- osób uczestniczących w projektach i programach oferujących dodatkowe formy pomocy rodzinom,
- osób/rodzin przebywających w ośrodkach wsparcia oraz ośrodkach interwencji kryzysowej,
- zrealizowanych programów z zakresu profilaktyki społecznej i zdrowotnej,
- osób, które skorzystały z programów z zakresu profilaktyki społecznej i zdrowotnej,
- rodzin objętych programami dla rodzin (np. pomoc rodzinom wielodzietnym, „Karta Dużej Rodziny”, „Posiłek w domu i w szkole”).

Zakładane rezultaty:

W wyniku realizacji zadań rodziny objęte Programem zostaną otoczone kompleksowym wsparciem ze szczególnym wskazaniem na realizację usługi asystenta rodziny. Rozpoznanie obszarów dysfunkcyjnych oraz zasobów rodziny będzie skutkowało opracowaniem indywidualnego planu pracy i jego realizacją. Założonym efektem działań, przy aktywnym zaangażowaniu członków rodziny, będzie wzmocnienie kompetencji rodzicielskich, większa świadomość rodzicielska przekładająca się m. in. na umiejętność radzenia sobie w sytuacjach stwarzających trudności wychowawcze, budowania swojego autorytetu i asertywnego stawiania granic. Odbudowane zostanie poczucie sprawczości rodziny, umiejętność prowadzenia domu, zarządzania środkami finansowymi, podejmowania czynności urzędowych itp. Rezultatem działań będzie utrzymanie środowiska rodzinnego. W przypadku dzieci pozostających czasowo w pieczy zastępczej, oferowane wsparcie rodzin ma umożliwić im powrót do rodziny biologicznej.

6.3. Cel 3. szczegółowy

Wsparcie finansowe i rzeczowe ubogich rodzin.

Zadania do realizacji:

- a) świadczenia z pomocy społecznej dla rodzin żyjących w trudnych warunkach materialnych,
- b) realizowanie pomocy w formie świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- c) realizowanie pomocy w formie zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami,
- d) realizowanie pomocy w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku osłonowego,
- e) realizowanie programów żywnościowych,
- f) zapewnienie dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin posiłków w szkołach i przedszkolach,
- g) pomoc w dostępie do przedszkoli dzieci z rodzin z dysfunkcją,
- h) pomoc w zaopatrzeniu dzieci i młodzieży w artykuły szkolne i podręczniki,
- i) współorganizowanie wypoczynku dzieciom i młodzieży z ubogich rodzin,
- j) organizowanie wypoczynku letniego w formie kolonii z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym,
- k) współpraca z instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomocą w rodzinie.

Wskaźniki realizacji celu – liczba:

- rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej zgodnie z ustawą o pomocy społecznej,
- rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego,
- rodzin korzystających z zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami,
- osób/rodzin korzystających z dodatku mieszkaniowego,
- osób/rodzin korzystających z dodatku osłonowego,
- dzieci i rodzin objętych programami żywnościowymi,
- dzieci korzystających ze stypendiów, zasiłków szkolnych,
- dzieci korzystających z zaopatrzenia w artykuły szkolne i podręczniki,
- dzieci i młodzieży korzystających z dofinansowania na letni wypoczynek.

Zakładane rezultaty

Notowany od wielu miesięcy wysoki wskaźnik inflacji powoduje zagrożenie dla zdolności rodzin do zabezpieczenia swoich potrzeb. Uboższe gospodarstwa domowe są bardziej narażone na skutki wzrostu cen, zwłaszcza w odniesieniu do podstawowego koszyka produktów. Ich sytuację może pogarszać brak waloryzacji świadczeń. Konieczne jest monitorowanie sytuacji rodzin, zwłaszcza rodzin wielodzietnych, dalsza realizacja programów żywnościowych w celu ograniczania zasięgu deprivacji ekonomicznej i społecznej rodzin. Korzystanie z pomocy jest determinowane spełnieniem kryteriów wskazanych w odpowiednich przepisach prawa, m. in. ustawie o pomocy społecznej, ustawie o świadczeniach rodzinnych, ustawie o dodatkach mieszkaniowych itp.

Wszystkie te działania mają przyczynić się do podniesienia bezpieczeństwa socjalnego uprawnionych rodzin. Zakładany rezultat w zakresie wsparcia finansowego i rzeczowego powinien mieć przełożenie na możliwość wyrównania szans rówieśniczych w zakresie materialnym, socjalnym, ale również w dostępie do edukacji i możliwości rozwoju intelektualnego.

6.4. Cel 4. szczegółowy

Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Zadania do realizacji:

- a) współpraca z dziećmi i młodzieżą w zakresie rozwiązywania problemów wychowawczych,
- b) wspieranie dzieci z rodzin nieposiadających możliwości finansowych w rozwijaniu uzdolnień,
- c) rozwój i wzbogacenie istniejących programów profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych,
- d) promowanie aktywności młodego pokolenia oraz inicjowanie programów wyłaniania liderów młodzieżowych w różnych sferach życia publicznego,
- e) organizowanie zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych,
- f) edukacja rodziców i opiekunów w zakresie potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży.

Wskaźniki realizacji celu – liczba:

- przeprowadzonych spotkań z dziećmi i młodzieżą: edukacyjnych i prozdrowotnych w szkołach i przedszkolach,
- przeprowadzonych spotkań z rodzicami i opiekunami: edukacyjnych i prozdrowotnych w szkołach i przedszkolach,
- programów inicjujących aktywizację młodego pokolenia,
- dzieci, którym udzielono wsparcia finansowego celem rozwijania uzdolnień,
- zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych.

Zakładane rezultaty

Rezultatem realizacji zadania wyrównania szans wśród dzieci i młodzieży będzie wzmocnienie ich poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego. Ponadto zrealizowane zadania zminimalizują negatywne zachowania oraz stworzą skuteczny system wsparcia dla rodziny i dziecka. Dzieci i młodzież z uboższych rodzin nie odczują dysproporcji w dostępie do edukacji, rozwijania pasji, czy udziału w wycieczkach szkolnych. W dalszej perspektywie dzieci i młodzież, uzyskujący odpowiednie wykształcenie, mają szanse na „lepszy start”: dobra praca, uniknięcie problemu ubóstwa, dysfunkcji społecznych. Ponadto istotnym

wynikiem działań zadania będzie zwiększenie świadomości rodziców i opiekunów w zakresie profilaktyki prozdrowotnej oraz zwrócenie uwagi na zagrożenia współczesnego świata, na które ich dzieci są narażone.

6.5. Cel 5. szczegółowy

Wzmacnianie kompetencji zawodowych i podnoszenie jakości usług świadczonych na rzecz rodzin.

Zadania do realizacji:

- a) zapewnienie dostępu do superwizji specjalistycznych i różnorodnych form doskonalenia zawodowego dla asystentów rodziny i pracowników socjalnych,
- b) doskonalenie współpracy interdyscyplinarnej realizowanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej z instytucjami zaangażowanymi w pomoc rodzinom,
- c) promocja zatrudnienia w charakterze asystenta rodziny i zabieganie o wzrost zatrudnienia specjalistów,
- d) zwiększenie poziomu identyfikacji rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Wskaźniki realizacji celu:

- liczba i rodzaj szkoleń adresowanych do pracowników zajmujących się pomocą rodzinom, ze szczególnym uwzględnieniem form doskonalenia zawodowego asystentów rodziny,
- liczba osób objętych szkoleniami i innymi formami doskonalenia zawodowego,
- liczba godzin superwizji (grupowych i indywidualnych) oraz liczba uczestników superwizji,
- liczba spotkań i konferencji z udziałem przedstawicieli różnych instytucji działających na rzecz rodziny, w tym ze szczególnym uwzględnieniem obszaru asystentury rodzinnej,
- liczba komunikatów (ogłoszeń na stronie internetowej, w mediach społecznościowych) propagujących zawód asystenta rodziny,
- liczba zatrudnionych asystentów rodziny,
- opracowanie schematu postępowania w przypadku zagrożenia dysfunkcyjnością rodziny w obszarze opiekuńczo-wychowawczym i rozpowszechnienie go na stronie internetowej OPS.

Zakładane rezultaty

Implikacje wynikające ze złożoności problemów w środowiskach objętych pomocą społeczną, szczególnie w rodzinach korzystających z usługi asystenta rodziny, determinują konieczność stałego i systematycznego podnoszenia poziomu kwalifikacji zawodowych przez osoby obowiązane do niesienia pomocy. Wymiana doświadczeń, w tym zapoznawanie się z rozwiązaniami stosowanymi w innych ośrodkach w obszarze wspierania rodzin, może przyczynić się do zaimplementowania rozwiązań o cechach tzw. dobrych praktyk w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Praca z rodzinami może być prowadzona w oparciu o różne modele i teorie, o wyborze, których decydują pracownicy. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny oraz finansowanie ich to z kolei zadania stojące przed Miastem. Zapewnienie dostępu do szkoleń i różnych form doskonalenia warsztatu pracy może przyczynić się do wzrostu efektywności świadczonych usług, z drugiej zaś zminimalizowania ryzyka wypalenia zawodowego. Może stanowić również dodatkowe narzędzie ewaluacji działań podejmowanych w rodzinach ze złożonymi, wielopłaszczyznowymi problemami.

Zakłada się, że rozwijanie współpracy z różnymi instytucjami i podmiotami, które swoim działaniem obejmują rodziny i ich członków (oświata, służba zdrowia, sądy itp.) może przyczynić się do zwiększenia poziomu identyfikowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (w naturalny sposób poszerzają się kanały informacji o rodzinach wymagających wsparcia). W sytuacji, gdy dysfunkcjonalność rodziny zostanie potwierdzona, realizowanie dalszej współpracy może wzmocnić prowadzenie spójnej strategii pomocy rodzinie.

7. Źródła finansowania Programu

Środki finansowe na realizację Programu będą pochodziły z budżetu Miasta Ząbki. Poczynione zostaną starania celem pozyskania dodatkowych środków finansowania z budżetu Państwa oraz środków pozabudżetowych z innych źródeł.

8. Zasady monitorowania i ewaluacja oraz kontrola Programu

Ewaluacja Programu oparta będzie na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych sprawozdawczych pozyskanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policję, placówki oświatowe, sportowe, kulturalne oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Monitoring i ewaluacja programów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych zadań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez np. zmianę regulacji prawnych lub powstanie nowych problemów społecznych.

Program jest dokumentem otwartym i długofalowym.

Sposób kontroli realizacji Programu

W terminie do 31 marca każdego roku Burmistrz Miasta Ząbki przedstawia Radzie Miasta Ząbki roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby związane z realizacją tych zadań.

Sporządzane są sprawozdanie rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywane Wojewodzie Mazowieckiemu w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu

informatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

9. Podsumowanie

Program zakłada szereg działań skupionych wokół bieżących, rozpoznanych problemów występujących w mieście.

Program określa dość szczegółowo wymagania jakie stoją przed Miastem w zakresie wspierania rodziny, jednocześnie zakłada realne możliwości działań oraz oczekiwane rezultaty.

„Diagnoza problemu przemocy na terenie Miasta Ząbki” określa szereg rekomendacji na rok 2024 oraz lata późniejsze. Określone w diagnozie zalecenia można zastosować w zakresie ogólnym wsparcia rodzin niezależnie od problemów, z jakimi się borykają.

Wskazane rekomendacje to m. in.: organizowanie dla ogółu mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy domowej, poprzez ukazanie sposób komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc osobom doświadczającym przemocy. Biorąc pod uwagę możliwą niechęć części mieszkańców do bezpośredniego uczestnictwa we wskazanych wyżej działaniach edukacyjnych, skuteczną formą edukacji będzie prowadzenie kampanii podnoszących świadomość mieszkańców miasta w w zakresie kwestii usprawiedliwiania stosowania przemocy. Lokalne kampanie społeczne, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy domowej, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i podkreślać ich społeczną szkodliwość.

Zarówno w zakresie przemocy domowej, jak i pozostałych problemów, które obejmuje Program, ważne jest współdziałanie instytucji działających na rzecz mieszkańców w zakresie wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej oraz kłopotów zdrowia fizycznego i psychicznego. Konieczne jest upowszechnianie informacji wśród lokalnej społeczności o miejscach, gdzie świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, ubóstwem, problemami wychowawczymi i zdrowotnymi. Pomocne w zakresie wspierania rodziny będą również prowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich instytucji. Ponadto konieczne jest systematyczne podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze zidentyfikowanym problemom rodzin.

Realizacja Programu możliwa będzie przy pełnym zaangażowaniu wszystkich służb i instytucji, które choćby w najmniejszym stopniu mogą być pomocne w zapewnieniu bezpieczeństwa i wsparcia w każdym aspekcie życia lokalnego społeczeństwa.